

UTLENDINGER I NORGE

NORSK INNVANDRINGSPOLITIKK, GRUNNER TIL OG FØLGER AV MIGRASJONEN (2008)

KATARZYNA LEWANDOWSKA

Adam Mickiewicz University, Poznań

ABSTRACT. The aim of the article is to describe the present situation regarding immigrants in Norway. Most of the data that I am using with respect to this matter comes from Internet resources, as most of the statistics are available online only.

The moment that can be regarded as crucial for immigrant history in Norway is the late 60ties of the 20th century. Guest workers from Pakistan came to the country invited by the Norwegian government. In 1975 the so-called 'innvandringsstop' (immigration-stop) regulation was introduced to prevent flooding the country with incoming foreigners. The statistics show that no such significant migration was observed again until 2007–2008 when Polish workers began to come to Norway in large groups. Presently, the largest immigrant groups in Norway are Poles, Pakistani, Germans and Iraqi.

There are four important reasons for migration: economic, family, political (refugees) and educational. Work and family are definitely the most common ones.

The law concerning immigration was established in 1988 and it is called 'Utlendingsforskriften'. Moreover, the Norwegian immigration policy respects all the laws and regulations in force in all the EU countries and that apply to the members of the United Nations organization. Nowadays, the Norwegian government is working on a new immigration law that is planned to be introduced in 2010.

Migrasjonsfenomenet er et viktig forskningsområdet i moderne norske samfunnsstudier. Grunner til migrasjonsfenomenet er like overalt i verden. Nå for tida har migrasjonen blitt så alminnelig at grenser mellom enkelte land og nasjoner er i ferd med å forsvinne. I tillegg, skaper Internett en følelse av at verden er et ganske lite sted hvor alle kan kommunisere fritt. Artik-

kelen min har som mål å presentere innvandringsfenomenet med hensyn til Norge. Norge, som ikke er medlem av Den Europeiske Unionen, har sine egne utlendingslov mens landet samarbeider med EU for å utarbeide felles politikk som ville være mest omfattende og mest effektiv. Likevel, i motsetning til en del andre europeiske land, har innvandringsfenomenet i Norge noen særpreget som er knyttet til landets innenriks situasjon og landets plass på Europas kartet, noe som jeg vil skrive videre om. I artikkelen min skal jeg presentere emnet ganske generelt med grunnlag i tilgjengelige statistikker. En betydelig del av informasjonen og tall er hentet fra Internettkilder som gir best oversikt over den nåværende situasjonen.

HISTORISK OVERSIKT

Ikke alle verdensdeler anses som like tiltrekkende med hensyn til livsvilkår. I århundre har Amerika vært betraktet som et sted av utelukkende muligheter for å forbedre sin livssituasjon, noe som førte til at amerikanere er alle verdens folk med sammensatt nasjonal bakgrunn. Nordiske land har alltid vært på litt avstand fra resten av Europa, og foretrakk å forene seg innen nordisk krets. Likevel, bestemte Sverige, Finland og Danmark seg for å gå inn i EU, som har skapt bedre vilkår for europeisk samarbeid. Norge og Island nektet å delta i unionen (etter nesten 600 år ble Norge helt selvstendig i 1905, som førte til at gjennom det 20. århundre var nordmenn uvillige til at landet skulle miste sin selvstendighet). Likevel, ble de med i EØS-avtale for å utvikle økonomiske forhold med felles europeiske land.

Norden virker tiltrekkende til potensielle nykommere. Som nevnt før, føler nordmenn seg veldig sterkt knyttet til kulturen sin og områdets tradisjonelle levemåte. Mange nordmenn bor på landet, utenfor store byer. Lite urbanisering fører til at Norden karakteriseres av rene uskadde områder med pen natur og klar luft. Nordmenn er naturmennesker som leger stor vekt på å leve et sunt rolig liv. I verden av teknologi og nervesykdommer, finner mennesker en slik livemåte veldig tiltrekkende. Norske eksportvarer er betraktet som sunne og ekte og det finnes stor behov for dem i verden. Takket være Norges rike kilder av naturlige råvarer, har Norge blitt et meget velstående området. Demokratiske regjeringer av nordiske land har innført folketrygd som sikrer trygge og velstand for alle borgere. Nordmenn er betraktet som heldige mennesker som lever sunne og rolige liv i landet styrt over av omsorgsfulle regjeringer.

Størst emigrasjon til Norden begynte på slutten av 60-åra av 20. århundre, noe som var knyttet til landets økonomisk vekst i 60- og 70-åra. Norge, Sverige og Danmark innviterte gjestearbeidere fra Pakistan, Hellas og Tyrkia, henholdsvis. Antallet „gjester” økte så fort at i 1975 innførte Norge innvandringsstop for å hindre at flere utlendinger ville flytte til landet. Nå for tida deles ute-

landsbefolkning i innvandrere og etterkommere. Innvandrere er personer som ble født i utlandet og ingen av foreldrene er statsborger av eller ble født i innflyttingslandet. Etterkommere er personer som ble født i innflyttingslandet av innvandrerforeldre. I Norge anses begge de grupene som én innvandrergruppe, mens in Danmark skilles de to grupene fra seg. I denne oppgaven vil begrepet innvandrere brukes mer omfattende slik det finnes i norske statistikk (innvandrere = innvandrere + etterkommere).

NORSK UTLENDINGSLOV

Den norske loven sier at en utlending er en person som ikke har norsk statsborgerskap.¹ Kongen bestemmer hvilke deler av utlendingsloven gjelder personer som oppholder seg i Norge som offentlige politiske representanter (f.eks. konsulære) og deres familiemedlemmer.

Myndigheter som utøver lover om utlendingers adgang til riket er først og fremst Stortinget og Kongen. Det er også departement, Utlendingsnemnda, Utlendingsdirektoratet, politiet og andre offentlige myndigheter. Loven som gjelder utlendinger kalles for Utlendingsforskriften og det ble stiftet i 1988, men den har flere ganger vært forandret og forbedret siden. I juni 2007 oppnevnte regjeringen et lovutvalg for å utrede og fremme forslag til ny utlendingslov som siktes til å trå i kraft i 2010. Den nye loven kommer til å styrke barnsrettigheter og føre til at flere flyktningstatusinnvilgelser kommer til å bli inndelt.

Grunnen til at innvandringen må reguleres er først og fremst innflytelsen den har på sosial og økonomisk utvikling. Norge er et rikt land med stabil økonomi som burde forsikres. I tillegg, må lov om innvandreres adgang til riket være opprettet med hensyn til internasjonal kultur- og sosialutveksling og til menneskerettighetene (særlig kvinners og barns rettigheter). Lov som regulerer innvandringen har som mål å hindre ulovlig innvandring som er kilde til ulike sosiale og økonomiske problemer i landet. Den nye loven som regjeringen forbereder skal være tilegnet det høyutviklede norske samfunnet som Nordmenn er i begynnelsen av det 21. århundre. Økende innvandring forårsaker forandringer på ulike nivåer: det økonomiske, det sosiale og det kulturelle, og innstilling mot innvandrere blant Nordmenn blir mer negativt enn der alltid har vært. Det norske samfunnet er en ganske homogen struktur som ikke er villig til å åpne seg for fremmede innflytninger.

---

¹ Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (Utlendingsforskriften). Fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990 nr. 1017 med hjemmel i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). Ikrafttreden 1. januar 1991. Ajourført med endringer som senest trådte i kraft 1. mai 2008 (<http://www.dep.no/jd/norsk/bn.html>).

ANDRE BETYDELIGE REGULERINGER SOM HAR INNFLYTELSE PÅ NORSK INNVANDRINGSPOLITIKK

Resultatet av at Norge er medlem i bestemte organisasjoner er at det finnes noen reguleringer som påvirker norsk innvandringspolitikk. Først og fremst er Norge med i De forente nasjoner (FN) siden 1945 da organisasjonen ble stiftet og FN-avtalen ble undertegnet. I juni 1951 vedtok medlemmer av FNs konferanse en konvensjon om flyktningers rettstilling som trådte i kraft i april 1954, og som ble senere oppdatert med New York-protokollen fra 1967. Konvensjonen er gyldig for alle medlemsland, samt Norge. FNs høykommissær for flyktninger (United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR), som ble opprettet i 1950, er ansvarlig for samarbeidet av enkelte medlemsland og iverksettelse av FNs lover gjeldende flyktninger. Norge følger nøyaktig med lover om flyktninger som gjelder alle FNs land.

Med hensyn til migrasjonsproblemet, samarbeider Norge også med International Organization for Migration (IOM) som ble stiftet i 1951 og har som mål å overføre og sørge for de innvandrere som trenger særbehandling (dvs. flyktninger, asylsøkere, internt fordrevne, osv.).

Inntil nå har Norge ikke blitt medlem i Den Europeiske Union. Tross det, er landet med i Schengen-avtalen som i 1999, etter at Amsterdamtraktaten (en regulering som ble undertegnet av EU ledere i 1997, en konsolidering av Måstrichstraktaten) trådte i kraft, ble en del av EU-samarbeidet. Schengen-avtalen omfatter idag 25 europeiske land: Belgia, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Island, Italia, Latvia, Litauen, Luxembourg, Malta, Monaco, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Sverige, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, Østerrike. Det fremste målet av Schengen-samarbeidet er å regulere politikk for grensekontroll og å sette retningslinjer for behandling av flyktningproblemer. Borgere av medlemsland av Schengen-avtale kan bevege seg fritt (uten å vise passet) innen Schengen-området grenser. I 2003 ble Schengen-avtalens kapittel 7 erstattet med Dublin II-forordningen som gir opplysninger om hvilken medlemsstat som er ansvarlig for behandlingen av enkelte asylsøknader og som hindrer at en person søker asyl i flere en én av medlemsstatene. Norsk utenrikspolitikk respekterer alle de reguleringene i praksis.

VISUM, ARBEIDSTILLATELSE OG OPPHOLDSTILLATELSE²

Reguleringsverktøy er først og fremst visum, arbeidstillatelse og oppholdstillatelse. Generelt sett er alle mennesker som reiser til et annet land forpliktet til å ha visum, unntatt borgere av land som har ingått visumfrihetsavtale. Norge som er medlem i Schengen-samarbeidet har visumfrihet for be-

² Utlendingsforskriften, artikkel 2.

stemte land (som deltar i Schengen-samarbeid og en rekke andre). Schengen-land har felles visumregler og felles Schengen-visum gir rett til å bevege seg innen Schengen-området. Borgere av andre land må søke om visum for å få rett til å befinne seg innen rikets grenser. For å søke om visum må en henvende seg personlig til Schengen-landets utenriksstasjon (helst norsk) og innlevere bekreftelsen av en gyldig forsikring som skulle dekke utgifter forbinde med eventuelle hjemsendelse og medisinske årsaker. I tillegg, må personen betale et gebyr.

Utlendinger som reiser til Norge for å arbeide er forpliktet til å ha arbeidstillatelse (med unntak av nordiske statsborgere og EØS-borgere). Regelen er at den første arbeidstillatelsen må være gitt før innreise. Hvis noen kan oppholde seg i Norge i tre måneder eller mer, kan den personen søke om arbeidstillatelse som sesongarbeider eller spesialist. Utlendinger som venter på å bli innvilget asyl eller på å reise ut på grunn av avslag kan ikke søke om en slik tillatelse. Arbeidstillatelser kan være fornybare og kan gi grunnlag til bosettingstillatelser og det er spesialister som blir innvilget den type arbeidstillatelse. Det er en bestemt kvote for hvor mange spesialister kan gis arbeidstillatelse hvert år (2900 tillatelser i 2007). Sesongarbeidere får tillatelser som ikke kan fornyes og som gir ikke grunnlag til bosettingstillatelser – sesongarbeidstillatelse blir innvilget for inntil 6 måneder. Fornybare arbeidstillatelser som gir ikke grunnlag til bosetting innvilges til forskere og medarbeidere i internasjonale selskaper, praktikanter og ufaglært arbeidere (gis i inntil fire år). Det kan også gis gruppearbeidstillatelser. Enkelte arbeidere får individuelle tillatelser etter ankomst. Vilåret for å innvilge arbeidstillatelsen er sikret underhold eller sikret bolig. I tillegg må arbeidsgiveren foreslå tilfredsstillende lønn og arbeidsvilkår. Arbeidsgivere som skulle bryte regler gjeldende de vilkårene straffes med 2 års karantene (i samsvar med endringer i Utlendingsloven i februar 2006). Arbeidstillatelser som gis for første gang blir vanligvis varig i ett, to eller tre år og gir rett til å oppholde seg i hele Norge (unntatt spesielle tilfeller). I 2007 var 93 av alle arbeidstillatelser gitt til europeiske borgere (som resultatet av EØS-avtalen), flest til polakker (54 prosent). De fleste polske innvandrere kommer til Norge på grunn av arbeid og oppholder seg i relativt korte perioder. Inntil nå har en liten prosent av dem bosatt seg i landet for varig opphold. Den tendensen begynner å forandre seg.

Utlendinger som har planer om å oppholde seg innen Norges grenser i utover tre måneder uten å ta arbeid, må søke om oppholdstillatelsen. Oppholdstillatelsen gis for første gang for ett, to eller tre år (slik som arbeidstillatelse). I tillegg, må første gangs oppholdstillatelsen være innvilget før ankomst. Utlendingen må ha sikret bolig eller underhold, noe som er krevet ved søknad om oppholds- og arbeidstillatelse. Oppholdstillatelser kan være fornybare eller ikke-fornybare.

Bosettingstillatelse gis til utlendinger som de siste tre år har befant seg sammenhengende i riket med ubegrenset arbeids- eller oppholdstillatelse. Kravet er også å gjennomgå norskopplæring. Bosettingstillatelsen blir ikke gyldig hvis personen som søker om den type tillatelsen har bodd eller oppholdt seg utenfor norske grenser i lengre enn to år.

Utlendinger som ble innvilget arbeids- eller oppholdstillatelse før innreise, er forpliktet til å melde seg på politistasjonen på oppholdsstedet innen en uke etter ankomsten.

BORTVISNING

I noen tilfeller kan det skje at en person som reiser inn i riket aller har opphold seg i riket innen sju dager, kan bortvises. Bortvisningen brukes mot utlendingen som:

- a) ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument eller visum når dette er nødvendig,
- b) er utvist fra riket eller fra annet nordisk land med innreiseforbud som ennå gjelder, og utlendingen ikke har fått adgang til riket etter søknad,
- c) mangler slik tillatelse som er nødvendig eller ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- d) ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise,
- e) er straffet eller når andre omstendigheter gir særlig grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i annet nordisk land vil begå straffbar handling som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder,
- f) i samsvar med reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten artikkel 6, når det er sannsynlig at utlendingen vil reise inn i annet nordisk land og trolig vil bli bortvist der fordi pass eller visum som er gyldig for innreise i landet mangler, eller det for øvrig foreligger bortvisningsgrunn i vedkommende land,
- g) ifølge kompetent helsepersonell åpenbart lider av alvorlige psykiske forstyrrelser,
- h) ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket,
- i) er innmeldt i Schengen informasjonssystem (SIS) med henblikk på ikke å tillate innreise,
- j) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller annet Schengen-lands nasjonale sikkerhet, offentlige orden eller internasjonale forbindelser.³

Alle asylsøkere har rett til innkvartering mens de venter på å bli innvilget asyl. Dem som får avslag også tilbys innkvartering i et statlig ventemottak inntil iverksettelse av bestemmelsen. Loven om bortvisning er veldig streng og blir iverksatt i alle de tilfellene der bortvisningen er bestemt.

MYNDIGHETENE ANSVARLIGE FOR IVERKSETTELSEN AV LOVER OG REGULERINGER

Utlendingsnemnda ble stiftet i 2001 og har som mål å forsikre rettighetene til asylsøkere og utlendinger som befinner seg innen Norges grenser. Utlendingsnemnda fungerer som et uavhengig organ. Tross det kan Kongen bestemme om nemndas arbeidsområder.

³ Utlendingsforskriften, § 27.

Utlendingsdirektoratet er det viktigste ledd i forvaltningssystemet som gjelder utlendinger. Det har som mål å sikre at utlendingspolitikk drives på en effektiv og korrekt måte. Utlendingsdirektoratet avgjør søknader om visum, oppholdstillatelse, arbeidstillatelse, statsborgerskap og asyl. I tillegg gjennomfører det utlendingskontroll og tar imot asylsøkere.

ANTALL PERSONER MED INNVANDRERBAKGRUNN I NORGE⁴

Nå for tida utgjør innvandrere cirka 9,7 prosent av Norges befolkning og 14 av landets kommuner har flere enn 10 prosent personer med innvandrerbakgrunn blant befolkningen. Flest personer med utenlandsk bakgrunn bor i Oslo, der de utgjør nesten en fjerdedel av byens borgere. Blant innvandrere i Norge er Pakistanere den største gruppen. De kom til Norge som gjestearbeider i slutten av 60-åra, noe som førte til at de ble i landet og bosatte seg. Deres familier kom senere som etterkommere. Av europeiske folk har svensker og dansker alltid dannet to største grupper. Praktisk sett, har de to nasjoner aldri vært ansett som utenlandske grupper. Blant europeere er antallet personer med bakgrunn i Polen, Bosnia-Hercegovina, Tyrkia, Serbia, Montenegro, Tyskland og Storbritannia betydelig. Mellom 2001 og 2007 har det vært nesten ingen økning i antallet innvandrere fra Sverige, Danmark og Storbritannia. Antallet polakker har betydelig økt (innvandrere fra Polen hadde størst vekst mellom 2005 og 2008 – arbeidsinnvandring) og det var stor økning i antallet innvandrere fra Tyskland.

Land	Antall innvandrere
Polen	32100
Sverige	23489
Danmark	19179
Bosnia-Hercegovina	14822
Tyrkia	14084
Serbia og Montenegro	12905
Tyskland	12900

Kjelde: Tall etter Statistiskentralbyrå Norge 2008

GRUNNER TIL MIGRASJONEN⁵

Det finnes fire hovedgrunner til innvandringsfenomenet med hensyn til nordiske land:

På slutten av 1960-åra begynte størst innvandring i moderne Nordens historie. Det kom gjestearbeidere fra andre nordiske land, men også fra Storbritannia, USA og fra den tredje verden. Innvandring til Danmark og Norge

⁴ Tall etter <http://www.ssb.no/emner/00/00/10/innvandring>.

⁵ Alle tall etter Statistisk sentralbyrå Norge 2008, <http://www.ssb.no>.

holdt seg på nesten samme nivå, mens Sverige opplevde en mye større bølge av innflyttingsfolk.

Nå for tida er det vanligst for europeiske innvandrere å dra til Norge av økonomiske grunner. Innvandrere fra vestlige land utgjør 79 prosent av **arbeidsinnvandrere** i Norge. Antall personer med polsk og litauensk bakgrunn har økt betydelig i de siste årene. Flest arbeidsinnvandrere kom til Norge fra Storbritannia, etterfulgt av tyskere, polakker, franskmenn, nederlandere, litauere, italianere og spanioler. Største parten av dem kommer på grunn av arbeid (ufaglærte og faglærte håndverkere som vil forbedre sin livssituasjon) eller familiegjenforening, som følger arbeidsinnvandring⁶.

Som nevnt tidligere søker ofte familiemedlemmer om gjenforening. De fleste innvandrere som kom til Norge i de siste årene kom egentlig på grunn av **familieinnvandring**. De nærmeste familiemedlemmer til norske borgere som har lovlig grunnlag til å oppholde seg eller arbeide i riket, kan søke om arbeids- og oppholdstillatelse og har rett til å bli innvilget de tillatelsene. Likevel finnes det et par vilkår som kan føre til at søkeren nektes slike tillatelser:

- hvis det eksisterer en mistanke at søkeren kan bli mishandlet eller utnyttet;
- hvis familiemedlemmen som oppholder seg lovlig i Norge ikke gir samtykke i at søkeren får innvilget bestemte tillatelser (man innvilger ikke tillatelser mot familiemedlemmens vilje).

På begynnelsen av februar 2006 kom i kraft enda sterkere lov om nektelse av oppholdstillatelse til familiemedlemmer som er truet med mishandling av familieparten som bor i Norge.

I 2007 var familieinnvandring størst fra Polen. Grunnen til det var at en stor gruppe polakker som kom til Norge etter at Polen ble med i EU i 2004 som arbeidsinnvandrere, ønsket seg familiegjenforening. De fleste av de tillatelsene ble gitt til polske barn og kvinner. Andre land som fikk flest innvilgelser i 2007 var:

- Tyskland
- Somalia
- Thailand
- Litauen
- India.

Familieinnvandrere utgjør 43 prosent av alle personer med innvandrerbakgrunn, og det er litt flere kvinner enn menn som kommer til Norden på grunn av familiegjenforening. Det var også flest unge mennesker under 30 år som utvandret til norske land. Blant europeiske familieinnvandrere er det flest menn fra Storbritannia som kom til en kvinne med norsk bakgrunn og flest kvinner fra Polen, Storbritannia, Tyskland, Romania og Ukraina som flyttet til

---

⁶ <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvgrunn/tab-2008-10-02-02.html>.

en norsk mann. Størst antall personer (av begge kjønn) som flyttet til en person med samme landbakgrunn er fra Tyrkia.

En annen stor gruppe innvandrere er **politiske flyktninger**. I Norge finnes det flere flyktninger som kom på å finne asyl innen landets grenser. Som 'flyktninger' forstår vi personer som på en bestemt tidspunkt kom til Norge på grunn av flukt. Flyktningekonvensjonen (vedtatt av FN i 1951) definerer en flyktning som:

Enhver person som følge av begivenheter som har funnet sted og på grunn av at han med rette frykter for forfølgelser på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, befinner seg utenfor det land han er borger av, og er ute av stand til å påberope seg dette lands beskyttelse, eller som statsløs og på grunn av slike begivenheter befinner seg utenfor det land hvor han har sin vanlige bopel, og som er ute av stand til eller, på grunn av slik frykt, er uvillig til å vende tilbake dit.⁷

Tabellen viser hvor mange flyktninger fantes det i Norge i 2007 land de kom fra og innvandringsgrunn:⁸

Området	Antall flyktninger	Innvandringsgrunn
Irak	14 335	Religiøs borgerkrig, krig med Iran, fattigdom, forfølgelse, amerikansk kontroll over landet
Bosnia-Hercegovina	12 703	Krig på Balkan
Somalia	11 534	Borgerkrig
Iran	10 628	Krig med Irak, arbeidsledighet, økonomiske problemer
Vietnam	10 577	Fattigdom, politisk undertrykkelse
Serbia og Montenegro	7 953	Krig på Balkan
Sri Lanka	5 733	Borgerkrig
Afghanistan	4 715	Borgerkrig, politisk undertrykkelse, fattigdom
Chile	4 643	Militærdiktatur, fattigdom
Russland	2 504	Fattigdom, politisk undertrykkelse, lokale borgerkriger
Tyrkia	2 102	Kurdiske opprør, militærdiktatur på 1970- og 1980-tallet
Kroatia	1 821	Krig på Balkan
Etiopia	1 815	Krig med Eritrea
Eritrea	1 321	Krig med Etiopia
Pakistan	1 214	Krig med India, politisk undertrykkelse
Resten	13 279	–
I alt	117 208	–

⁷ Utlendingsforskriften, § 16.

⁸ Alle tall etter Statistisk sentralbyrå Norge 2008, <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>.

Nesten alle flyktninger som befinner seg i Norge eller på norske grenser kan søke om å bli innvilget asyl. Loven har som mål å beskytte de personene fra farer som de er eksponerte mot i sitt hjemlandet. Unntakk er flyktninger som:

- har fått asyl i et annet land,
- har reist til riket av eget tiltak etter å ha oppnådd beskyttelse i et annet land, eller etter å ha hatt opphold i stat eller område hvor flyktningen ikke var forfulgt og heller ikke hadde grunn til å frykte tilbakesendelse til sitt hjemland,
- kan kreves mottatt av annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- kan kreves mottatt av et annet land som deltar i samarbeidet i henhold til avtale mellom Norge, Island og Det europeiske fellesskap om kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken stat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad som fremlegges i Norge, Island eller en medlemsstat,
- av tvingende samfunnsmessige hensyn må nektes asyl.⁹

Alle de lovene er respektert i norsk innvandringspolitikk.

Hvis en flyktning er knyttet til Norge som en nærmest stat som kan gi asyl, gis det ikke adgang til å returnere flyktningen til en annen stat. Det er også flyktningens nærmeste familie som har rett til asyl, med mindre det eksisterer grunner som hindrer det. En asylsøker defineres av Utlendingsdirektoratet som: "Person som på egen hånd og uanmeldt ber myndighetene om beskyttelse og anerkjennelse som flyktning. Personen kalles asylsøker inntil søknaden er avgjort". Asylsøkere som venter på å bli innvilget asyl kan innvilges midlertidig arbeids- og oppholdstillatelse. I fall av avslag kan de også søke om å få slike tillatelser inntil avslaget iverksettes.

Asylsøkere som oppholder seg lovlig i Norge har rett til å søke om reisebevis som muliggjør at flyktningen kan reise utenfor rikets grenser. Flyktninger som ikke ble innvilget asyl ennå, kan søke om utlendingspass. Søkerens pass eller andre dokumenter som beviser identiteten til flyktningen skal leveres sammen med søknad om asyl. Reisebevis og utlendingspass gis bare i tilfeller når det ikke eksisterer grunner som taler mot det. Kongen er den øverste makten som kan bestemme om unntak fra reglene eller som kan avgjøre enkelte tilfeller individuelt.

Siste grunn til innvandringsfenomenet er **utdanning**. Bare en tredjedel personer som kom til Norge på grunn av utdanning kommer fra vestlige land, men antallet studenter med en slik bakgrunn holder seg stabilt. De fleste europeiske studenter som kom til Norge i 2007 var fra Tyskland og Russland. Det har vært en økning i tallet av studenter fra Polen, Litauen, Ukraina, Spania og Romania. De fleste studerer ved Universitetet i Oslo (flere enn 3000 i 2008)¹⁰. De to andre store akademiske sentra der utenlandske studenter finnes er Universitetet i Bergen

⁹ Utlendingsforskriften, § 17.

¹⁰ Tall henter fra http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/utenlandske_rapport.cfm.

og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim. De mest populære studielinjene er samfunnsvitenskap, matematikk og naturvitenskap.

POLAKKER I NORGE – ”MIDLERTIDIG” ARBEIDSINNVANDRING

Nå til dags oppfatter man at antallet polakker i flere europeiske land har betydelig økt i de siste årene. Det fenomenet er en resultat av at Polen ble med i Den Europeiske Unionen. Mange polske innbygger har dratt utenlands for å jobbe i land der inntektene er høyere enn i Polen. Stort antall polakker bestemte seg for å dra til Norge (som ikke er i EU, men som er økonomisk knyttet til Unionen). Slike innvandrere kan man ikke ta i betraktning med hensyn til migrasjonsfenomenet, fordi de fleste som forlot Polen for å finne seg bedre arbeidsvilkår, kommer tilbake til hjemlandet etter noen år. Man kan kalle det for ”midlertidig” arbeidsinnvandring. De arbeidsinnvandrere forfalsker statistiske tall og derfor er det vanskelig å bestemme hvor mange polakker det finnes som egentlige innvandrere i Norge. De fleste som kommer er unge menn som jobber som håndverkere: byggere, murere, snekkere, malere, osv. Slike personer ønsker seg ofte å ta familiene sine med til Norge (noe lignende skjedde da pakistanske gjestearbeidere kom i 1970-åra). En kraftig vekst i antallet polske arbeidere fører til at det oppstår en debatt om strengere regulering av arbeidsinnvandring. Forandringer på arbeidsmarkedet kan føre til lavere lønn, noe som Nordmenn vil helts unngå.

FAKTA OM INNVADRINGEN I NORGE I 2007

I 2007 innvilget utlendingsmyndighetene 104 000 oppholdstillatelser som gav søkere rett til å oppholde seg i Norge i mer en tre måneder. Det var nesten 35 000 flere tillatelser enn i 2005. Myndighetene innvilget 98 000 arbeidstillatelser (55 000 førstegangstillatelser og 43 000 fornyelser). 2 900 tillatelser som gir grunnlag for bosettingstillatelse var gitt til faglærte. 109 700 besøksvisum ble innvilget. 17 900 søknader om familiegjenforening ble akseptert. 4450 oppholdstillatelser ble gitt til asylsøkere, hvorav 860 fikk asyl med hensyn til beskyttelsesgrunner. 1300 personer fikk oppholdstillatelse som overføringsflyktninger¹¹.

FØLGER AV MIGRASJONEN TIL NORGE

Innvandrere både påvirker og blir påvirket av landet de flytter til. Som følge kommer det i bruk nye ord og begrep som er knyttet til innvandreres språk og kultur. I like grad kommer det nye matvaner og skikk som blander seg inn i kultur til innflytteseland. Slike fenomener har positiv virkning på

¹¹ Utlendingsdirektoratet 2008, Tal og fakta 2007.

samfunnsliv og bidrar til integrering av ulike nasjoner som bor på samme området. Kulturelt utveksling fører til bedre forståelse av fremmede kulturer og minimaliserer slike farer som rasisme og diskriminering.

På den annen side oppstår det problemer som har sitt grunnlag i at bestemte innvandringsgrupper isolerer seg fra samfunnet. I isolerte innvandrergrupper har folk ikke kontakt med innflytteslandets språk som gjør det umulig for dem å gå i arbeid. I tillegg, har barn med innvandrerbakgrunn vanskeligheter med å oppnå gode resultater på skolen for de ikke kjenner språket. De faktorene fører til økende kriminalitet blant innvandrerbefolkning. Gjennomsnittsalder er lavere hos innvandrere enn i enkelte nordiske samfunner. Kriminalitet blant ungdom med innvandrerbakgrunn er et stort problem i store byer. Import av narkotiske stoffer, ran og vold er blant de vanligste av dem. Innvandrere fra den tredje verden er særlig utsatt for slik kriminalitet, men det finnes også andre etniske grupper som strever med dette problemet. Grunnen til en slik situasjon er "livssituasjonen, den manglende grad av integrering, kulturforskjellene, fattigdommen og isolasjonen".¹² For å minske de negative følger av lite integrering, innfører den norske regjeringen enkelte integreringsprosjekter som omfatter barn, ungdom og voksne, f. eks. språksopplæring. Noe som er et faktum er at det fenomenet fører til bestemte reaksjoner i form av rasisme eller fremmedhat. Ifølge Ine Marie Eriksen er slike holdninger "basert på uvitenhet og ubegrunnet frykt".¹³ De fleste regjeringer i moderne land prøver å takle problemer som er knyttet til innvandringer ved å presentere dem i media som en sammensatt del av hverdagen. "Et større mangfold oppfattes av noen som svært positivt, hos andre framkaller det forvirring og skepsis",¹⁴ skriver Jan Erik Raanes. Det er viktig ikke å overdrive med den så kalte politiske korrektheten, for det er lett å skape grenser mellom det som alltid har vært helt dagligdags og det som plutselig ble helt fremmed. Etter at migrasjonsfenomenet har eksistert i århundre, den eneste måten å oppfatte det på er å betrakte våre nye innbyggere med åpenhet og forståelse.

Økende antall innvandrere vil bidra til demografisk vekst i nordiske land. Innvandrere er særlig unge mennesker som ofte etablerer familier etter ankomsten til innflytteslandet eller kommer med familiene sine. Innvandrere har som regel flere barn enn landets borgere og deres barn født i nordiske land får status som statsborgere. Demografisk vekst anser nordiske regjeringer som et positivt følge av innvandring.

---

¹² Alnæas, Karsten (etter Samecki). 2000. *Historien om Norge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag ASA.

¹³ Eriksen, Ine Marie. 2001. Mamma, det står en ufo i garasjen! I: Andersen, Kjartan (red.) *Mangfold*. Aurskog: Gyldendal Norsk Forlag AS.

¹⁴ Raanes, Jan Erik. 2001. Forord. I: Andersen, Kjartan (red.) *Mangfold*. Aurskog: Gyldendal Norsk Forlag AS.

ORD TIL AVSLUTNING

Som nevnt tidligere har innvandringsfenomenet en del grunner til. Enkelte av dem blir mer viktige og dominerende i bestemte tidsperioder, som skyldes av verdens økonomisk og politisk situasjon i bestemte tidspunkter. Nå til dags omfatter statistikk også omstendigheter som fører til enkelte fenomener, noe som er et viktig innsats i moderne samfunnsstudier.

I utellegte år har Norge vært et mål til dem som søkte bedre arbeids- og livsvilkår enn i hjemlandene sine. Nordmenn har utarbeidet et livsmønster som tiltrekker potensielle nykommere og som danner et meget positivt bildet av landet. På den annen side er Norge et lite land med få innbyggere, noe som bidrar til velstandet, og det er den norske regjeringen klar over. Derfor jobber regjeringen for å anstrenge krav til dem som søker om oppholds- og arbeidstillatele. Med flere innvandrere blir landet preget av problemer som f.eks. arbeidsløshet, økende kriminalitet, osv. Kulturell utveksling, noe som er et positivt fenomen, kan føre til at Norden mister sin særegen kultur og livsstil. Integrering er en viktig del av innvandringspolitikk, men det er viktig å huske at nasjonelle trekk og nasjonalt samvittighet må dyrkes, og det gjelder ikke bare dem som kommer til et land, med også dem som er landets innfødte.

BIBLIOGRAFI

- Statistisk sentralbyrå Norge 2008, <http://www.sbb.no>.
- Alnæas, Karsten. 2000. *Historien om Norge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag ASA.
- Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) 2008, <http://www.nsd.uib.no>.
- Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (Utlendingsforskriften). Fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990 nr. 1017 med hjemmel i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). Ikrafttreden 1. januar 1991. Ajourført med endringer som trådte i kraft 1. mai 2008.
- Utlendingsdirektoratets forside, <http://www.udi.no/>
- Utlendingsdirektoratet 2008. Tal og fakta 2007.
- Eriksen, Ine Marie. 2001. Mamma, det står en ufo i garasjen! I: Andersen, Kjartan (red.) *Mangfold*. Aurskog: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Raanes, Jan Erik. 2001. Forord. I: Andersen, Kjartan (red.) *Mangfold*. Aurskog: Gyldendal Norsk Forlag AS.

